

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. VII. An detur invincibilis ignorantia facti, & juris humani, & quomodo probanda in foro externo?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

num, & cap. 15. si opera non fecissem in eis, qua nemo alius fecit, peccatum non haberent, haberent autem, si ignorantia invincibilis non excusaret à formali peccato.

Dicere cum adversarijs, quod ignorantia invincibilis sit voluntaria in voluntate Adami, cujus voluntate consensus omnes in peccatum, & isto mediante etiam in ignorantiam juris naturalis, quæ est pœna illius peccati, est perinde dicere, ac quod is, cujus oculi sunt eru-

ti in pœnam sceleris, peccet omittendo aliquid, quod usu oculorum eget, & ideo justè sit castigabilis ab hero talis omissio.

Præterea si opinioni Adversariorum standum esset, sequeretur quod nullus sine evidenti periculo peccati contra jus naturæ posset suscipere munus docendi, aut aliud officium exercendi quia moraliter non potest non aliquid fieri ignoranter in quovis officio.

* *

§. VII.

An detur invincibilis ignorantia facti, & Furis humani? & quomodo probanda in foro externo.

406. DE hac utraque ignorantia quid sit recale dicta à num. 374. & quomodo discerni valeat, an potuerit, aut non vinci à num. 379.

Rursus in foro poli, seu conscientia invincibilis excusat non solum circa factum, sed etiam circa jus Vasq. 1. 2. D. 123. cap. 2. num. 5. Sanch. lib. 1. Decal. cap. 16. num. 26. (Haunold. tract. 5. num. 198. Consentit etiam quoad juris peritos, & quidem in jure etiam claro; oppositum tamen quoad hos esse probabilius tueri num. 197. quem fecutus sum de jure & justitia num. 173. quoad utrumque punctum) quia forum externum ideo regulariter non admittit ignorantiam juris, pro excusatione, quia præsumit scientiam juris spectantis

ad suum statum, & munus; præsumptio autem cessat, dum de veritate constat, hæc autem in foro interno plenè constat ex pœnitentis confessione.

Ad quæstionem Paragraphi videtur solutio erui ex Reg. 13. l. in 6. ignorantia facti excusat, non ignorantia Furis. Certum est regulam non loqui de ignorantia affectata, nec de crassa seu supina, sive facti, sive juris, cum sit inexcusabilis Socordia ignorare ea, quæ sive ratione statûs, sive officij omnes scire debent.

Regula duas habet partes, prioris partis sensus est: Probabilis & justa alieni facti ignorantia in foro externo excusat, L. in omni 2. ff. de jur. & fact. ignor.

Q 2

Dixi

Dixi *alieni*, quia ignorantia proprii facti non excusat, nemo enim prudens præsumitur ignorare factum suum, nisi hoc sit antiquum, aut intricatum, aut ipse multis Negotijs sit implicatus, aut in extremis constitutus, Barbof. *ad hanc Reg. num. 21.*

Unde etsi quis triennio rem mobilem existimans à se emptam esse, dum re ipsa non est empta, possideat, non potest se tueri possessione triennali adversus vindicantem, *L. nunquam 3. in pr. ff. de usurpationib.* nisi agatur ex facto proprio de damno vitando, tunc enim error in facto proprio toleratur; ut si quis ex promissione erronea alteri quid solverit, detecto errore repetere indebitè solutum potest, *L. sed etsi ff. de Condi&. indeb.* Zoës *ad hunc tit. n. 8.* Excipe, nisi autoritate Judicis factum propriū sit executioni datum, ut si quis ex errore admittit aliquem ad divisionem hæreditatis, non datur repetitio, si divisio sit Autoritate Judicis, Autoritas enim rei Judicatae habet vim hanc, ut quod per errorem de rebus nostris ad alium pervenit, repeti non possit, Wiestner *ad cit. Regul. n. 7. ex L. ingenuum 25. ff. de statu hom.*

Ab hac parte Regulæ cit. *Barbof. num. 22.* excipit facta aliena quæ quis scire ac indagare debuit, potuitque cum mediocri diligentia, uti sunt facta publica, aut valde notabilia, aut publicè denunciata; horum enim ignorantia non excusat juxta communem DD. uti nec ignorantia qualitatum electi in Electoribus ex officio suo.

Eidem parti Regulæ non contrariatur *L. pro hereditatis 2. & L. fin. C. de heredit. Act.* ubi hæres ex de-

functi contractu velut facti alieno convenitur, licet hoc ignorarit; quia cum hæres sit fictione juris una persona cum defuncto, sicut succedit in Dominium rerum omnium, ita etiam debet subire onera, ac debita defuncti expungere, *L. hereditas 62. ff. de R. J.*

407. Licet Regulariter non patrocinetur ignorantia Juris quibuscunque, excipiuntur tamen aliquæ personæ, in quibus etiam forum externum ob imbecillitatem ingenij, aut ætatis tolerat ignorantiam Juris etiam clari, ut in militibus, minorennibus, mulieribus & rusticis, tam quoad lucrum, de quo certatur, quàm quoad damnum vitandum, Vasq. *cit. vide Zoës tit. de juris & facti ignor.* negantem mulieribus, & rusticis passim subveniri per *L. quamvis ff. eod.* sed duntaxat in aliquibus casibus apud Anton. Perez *C. ad hunc tit.* Wiestner *ad cit. Reg. num. 10.* subscribit Valquezio.

Item etiam Juris peritis patrocinari ignorantiam Juris non clari, sed dubij est recepta inter Theologos, & ferè omnes Jurisperitos opinio teste Haunold. *num. 206.* quia æquiparatur errori circa factum quia fas est sequi practicè probabilem interpretationem operanti favorem.

408. Qu. 1. An ignorantia facti sufficienter probetur juramento. Resp. Affirmativè cum Pal. *p. 1. tract. 2. D. 1. p. 19. num. 7.* quia hanc jus præsumit per *cit. Reg. 13. l. in 6.* cum qua concordat *Reg. 47. eodem, præsumitur ignorantia, ubi scientia non probatur,* quam loqui de facti ignorantia observat ad eam Wiest. *num. 1.* Ex hoc respon-

responsio infert sequentia scitu utilia ex Mascard. *Conclus.* 882. à. *num.* 3.

Primò, non solvens de Mercibus Vectigal non cadit in commissum jurans se nescivisse esse id impositum.

Secundo, etiam non incurrit commissum hæres non solvens Canonem Bienio Emphyteuticum, si juret nescientiam, quòd sit res Emphyteutica.

Tertiò, fundi Dominus si recipit Canonem ab Emphyteuta, postquam hic incidit in commissum ex imperfoluto Canone, censetur remississe caducitatem nisi jurejurando prober se ignorasse, quòd non solvens incidit in commissum.

Quartò, procurator jurejurando sufficienter probat ignorantiam, nisi à Domino habuerit mandatum speciale.

Quintò, sufficienter se purgat recipiens domo hæreticum (idem dic de alijs receptis malefactoribus ignoratis) si juret se ignorasse esse talem, cum enim sit factum alienum, & occultum facile præsumitur ejus ignorantia.

Excipit Pal. *num.* 8. *in fin.* ex Menoch. factum cujus scientiam jus præsummit, ut si sit publicum, vel in præsentia tua factum, tunc enim sufficienter non probatur juramento, sed est alleganda, & probanda causa ignorantia. De hoc vide Menoch. *Lib.* 6. *Præsumpt.* 23. & 24.

409. Partis secundæ *Reg.* 13. relatæ *num.* 406. sensus est, quod ignorantia Legis, aut Canonum, vel Receptæ consuetudinis non excuset exceptis certis personis, aut sit ignorantia Juris ambigui per *num.* 407. aut agatur de damno rei suæ amittendæ, quoad hoc

enim non obest ignorantia Juris, *L. Juris* 7. ff. de *Jure & Fact. ignor.* & *L. error* ff. *cod.* at bene obest ignorantia juris quoad acquirendum per cit. *L. Juris* Wiest. *num.* 9. dans Regulæ rationem, quod Leges ab omnibus intelligi, & sciri debent per *L. Leges* C. de *Legib.*

Non obstat C. *fin. de Constitut. in 6.* vi cujus Ordinariorum Sententijs per statuta latis ignorantes non ligantur, nam hic sermo est de Sententijs censurarum, quæ non incuruntur, nisi à contumacibus, & contemnentibus C. *Sacro* 48. de *Sent. Excom.* & C. *ex parte* 23. de *V. S.* requirente monitionem, & notitiam prohibitionis sub censura facta.

410. *Qu.* 2. An in foro externo possit quis se tueri allegando juris ignorantiam, si hoc probare potest, & quomodo ea valeat probari. *Resp.* ad 1. Possit allegari, & probari, Pal. *num.* 2. ex certa sententia cum Abb. in C. *cognoscentes de Constitut.* *num.* 9. Ratio quia scientia juris non est nobis à natura insita, sed comparanda est diligentia curâ, ac aliorum disciplinâ, quæ possunt multifariam impediri, sed si sic, potest rationabiliter ignorantia allegari, & probari.

Est quidem de jure præsumptio pro scientia, & idèd alleganti ignorantiam incumbit onus hanc probandi.

Si dicas, quod allegans ignorantiam juris alleget culpam suam latam, hanc enim committit ignarus juris dispositionis, quam omnes scire debent. *Resp.* Negando assumptum, quia non allegat vincibilem, sed invincibilem ignorantiam, quæ elidit culpam latam.

Nec verum est, quod pro scientia legis sit præsumptio Juris, & de Jure, quia, ut dictum, non necessariò omnibus inest, sed solùm probabiliter, & in hoc sita est præsumptio juris, nempe in quæstione præsentis pro scientia: nam Alciatus apud Pal. num. 3. definit præsumptionem Juris, quod sit *probabilis conjectura ex certo signo proveniens, quæ alio non adducto pro veritate habetur.*

Idcirco Episcopus allegans ignorantiam vacantis Beneficij repellitur, quia cum debeat esse Diæcesi præsens præsumitur scire omnia ad suum munus pertinentia *C. qui & humanis 12. q. 2.* Hinc quò vehementior est pro scientia præsumptio, eò opus est efficaciore probatione, quæ elidat ignorantiam Juris.

411. Resp. ad 2. Dupliciter probari potest ignorantia nempe conjecturis, & juramento. Prior probandi modus suggeritur in *C. cum in tua qui matrimonium accusare possunt junct. Gloss.* in quo insinuantur sequentes conjuncturæ, ut si probeat absentiam suam tempore promulgationis, aut ægritudinem, aut ætatem teneram, & similia; hujusmodi probatio non est plena, quia de latentibus in animo certitudo non habetur, unde relinquitur arbitrio Judicis, Pal. num. 4. ex Mascard.

Alter modus est per Juramentum, latentia enim in animo, inter quæ est ignorantia, solo ignorantis testimonio probari posse videntur. Verum concordant universi hanc probationem non sufficere, si alia via præter juramentum probari valet, quia Juramentum subrogatur

in defectum alterius probationis. Item non sufficit, si probanda sit non sola ignorantia, sed etiam hujus Justitia, sic allegans ignorantiam ex causa absentia, aut infirmitatis, debet legitime probare absentiam, & infirmitatem, quia actus isti justificantes ignorantiam cum obijciantur sensibus, debent liquidari alijs testimonijs.

Similiter Juramentum non sufficit, dum est vehemens præsumptio juris ex publica fama aut facti notoritate, unde allegans ignorasse se, quod antecessor vitiosè possederit, non est audiendus, dum est publicè nota vitiosa possessio, etsi se offerat ad juramentum, Sanch. cit. in fin. Pal. num. 5.

Unde videtur inferri, quod non sufficienter probetur Juramento ignorantia legis publicè promulgatæ saltem post lapsum duorum mensium, quia contra ignorantem semper est juris præsumptio de scientia Legis promulgatæ. Ex opposito stat, quod nemo sit præsumendus esse ita immemor suæ salutis, ut vellet pejerare: tum quia latentium in animo non est probatio alia dabilis. Resp. Pal. cit. utramque opinionem esse probabilem, probabiliorem tamen priorem, quæ etiam est citati Sanch.

412. Ex ignorantia facti, & juris de qua in *Reg. 13.* exposita hucusque à n. 406. deduci possunt plura de fide bona, & mala ex Sanch. *Lib. 2. Decal. c. 23. à num. 43. & à 160.* Fides bona est, est iudicium, quo quis probabiliter existimat aliquid esse suum, aut illum à quo accipit habuisse jus id distrahendi (hæc est fides vera positivè bona) aut non esse alienum; & hæc est fides negativè bona.

Ad

Ad inchoandam præscriptionem requiritur fides positivè bona ad continuandam autem sufficit negativè bona, ut probavi de *Jure & Jusf. num. 172.* cum *Lug. de Fur. & Jusf. D. 7. nu. 17.* Fides mala vera est scientia, aut credulitas, qua putat rem esse alienam, aut non judicat esse suam, aut culpabiliter utrumque ignorat ignorantia mortaliter mala. Utraque est bona aut mala Theologicè, aut Juridicè de quo consule *cit. tr. de Jure num. 171.*

Loquendo speculativè inter fidem bonam, & malam datur medium; dubius enim speculativè seu inharens in æquilibrio, quin ulli parti assentiat, caret fide tum bonâ, tum malâ, neutra potest stare sine positivo judicio: at practicè in dubio alterutra intervenit; bona, si benè captam possessionem continuet post superveniens id dubium; mala autem, si possessionem dubium præcedat *Sanch. num. 181.* sive id sit practicum, sive speculativum, nam à neutro potest inchoari possessio ad præscribendum, de quo consule *cit. tr. de Jure n. 174.* ubi nego possessionem interrumpi per superveniens dubium speculativum, et si nequeat deponi ex principiis directis, interrumpi verò per practicum, id est tale, vi cujus intellectus circa possessionem rei cum suis circumstantiis particularibus sumptam hæsitat, an hîc & nunc licitè possit continuari, de qua dubitatur an sit sua.

Tam bona, quàm mala fides non est quid Juris, sed facti *Sanch. nu. 159.* quia non dependet ex Juris præscripto, sed ex propria conscientia cujusvis, jus enim nequit efficere eum esse possessorem

bonæ fidei, qui credit rem esse alienam, nec facere malæ fidei possessorem, qui prudenter, seu probabiliter judicat rem esse suam.

413. Deduco 1. Fides bona orta ex ignorantia facti præsummitur in dubio, *Sanch. num. 45.* per *Reg. 47.* relata *n. 408.*

Deduco 2. Ex ignorantia juris, sive hoc resistat actui, sive non resistat contra *Bart. Berojum* præsummi malam fidem, utrique enim ignorantia lex resistit per *Reg. 13. à. num. 406.* cui consonat *Reg. 82. eodem: qui contra jura mercatur, bonam fidem præsummitur non habere,* *Sanch. num. 45.* sensus est apud *Wiest.* ad hanc *Reg.* qui contra notoriam Legis prohibitionem aliquid emit, id dolo, & cum peccato facere præsummitur, ut idcirco pro rei sic emptæ possessore malæ fidei veræ, si scivit prohibitionem, si verò hanc ignoravit, præsumptæ habeatur per expressum text *L. quemadmodum 7. in fin. C. de Agricol. & censitis, &c.* Unde talem mercatorem non juvat *L. merito 51. ff. pro socio, & L. dolum 6. c. de dolo,* quod bona fides semper præsummat, si mala non probetur, quia sufficienter mercantis delictum probatur ex publicâ prohibitionem Legis, cujus ignorantia non præsummitur.

Deduco 3. Ut fides bona nascatur ex ignorantia facti, hæc debet esse invincibilis, proinde excusans à culpa Theologica mortali, venialis probabilius non tollit fidem bonam, *Sanch. num. 160.* *Lug. à num. 36.* contra *Rebell.* cui opponitur *C. fin. de præscript. desinimus*
inquit

inquit Innocent. III. ut nulla valeat absque bonâ fide possessio, cum generaliter sit omni constitutioni, & consuetudini derogandum, qua absque peccato mortali non potest observari, ergo nisi sit mortaliter mala non impedit.

Ut autem formetur iudicium an ignorantia facti excuset à culpâ Theologica eumentem, aut aliter accipientem, observetur ex Mol. de Just. D. 723. num. 8. quod attendi debeat personæ capacitas, & an sit persona timorata, in tali enim præsumenda non est ignorantia crassa, sed potius invincibilis propter inadvertentiam, aut subtilitatem juris; Econtrâ crassa in persona non timorata, nisi nimia ruditas Judicis arbitrio eam excuset à culpa.

414. Deduco 4. Ex ignorantia Juris naturalis non præsummi bonam fidem, ut si quis sciens rem esse furtivam, ignoret autem sibi interdictam ejus emptionem, præsummitur enim ignorantia crassa Sanch. num. 161. ex omnibus DD.

Deduco 5. Non solum in rustico, muliere, minore &c. sed etiam in alijs ignorantiam Juris humani etiam clari invincibilem generare fidem bonam ad fructus ex re aliena acquirendos, ita Sanch. num. 163. cum innumeris Jurisconsultis, quia nullum jus decedit quod bona fides excludatur invincibili ignorantia humani juris, sed potius oppositum exprimit L. sed etsi Lege 28. §. scire ff. de petit hered. ibi: & non puto hunc esse pradam, qui dolere caret, etsi in jure erravit. Conf. Jus exprimit quando ignorantiam invincibilem juris non

vult prodesse, ita statuit quoad usucapionem L. si fur 32. §. si quis id ff. de usu cap. ibi: in jure erranti non procedat usucapio, hic enim cum sit legis beneficium, nequit extendi ultra Legem licet ignorans careat peccato.

Deductio ampliatur 1. Ad ignorantiam Juris, sive hoc solum non assistat contractui prout non assistit, nec etiam resistit testamento minus iolemni, sive etiam resistat, ut sit in alienatione rei Ecclesiasticæ sine solemnitate Juris, quia cit. lib. 28. indistinctè errantem in jure dicit carere dolo, proinde etiam malâ fide. Textus, quibus DD. contrarii innituntur procedunt de mala fide præsumpta, in foro externo, Sanch. num. 164.

Ampliatur 2. Ad fructus tam naturales, quam industriales, Sanch. num. 166. contra Felin: & Monach. negantes de naturalibus, ac de industrialibus, si possessor ex his locupletatus est, invincibilem juris ignorantiam excusare, sicut non excusat in usucapione. Verum non est paritas ab usucapione uti liquet ex deductione quinta.

Qui pleniorum desiderat notitiam de fructibus, sive industrialibus, sive naturalibus durante bonâ fide perceptis, an efficiatur possessori bonæ fidei, adeat cit. Sanch. qui à. num. 62. ad hanc questionem sex refert sententias cum suis fundamentis ipse num. 68. adheret sextæ docenti, quod possessor bonæ fidei etiam titulo destitutus fructus industriales faciat suos, naturales verò non sine titulo, horum restitutioni non est obnoxius, si exinde nihil est factus locupletior juxta generalem regulam universis bonæ fidei

fidei possessoribus communem Idem
num. 75.

Idem *num. 76.* movet gravissimam
quæstionem de fructibus industrialibus
perceptis ex re aliena bonâ fide consum-
ptis, an sit obligatio eos restituendi,
quantum ad id, in quo est effectus ditior.
Aliqui negant agentes eâ consumptione

acquiri irrevocabile horum fructuum do-
minium. Horum opinionem fatetur ef-
se valde probabilem, probabiliorem verò
attento jure communi obligantem ad re-
stitutionem.

Tandem *num. 96.* diluit argumen-
ta quinque aliarum opinionum à *num. 62.*
adductarum.

S. VIII.

*An ignorans Legem, aut pœnam impositam à Lege
incurrat pœnam.*

415. **C**ertum est, quod post suffici-
entem Legis promulgationem
lex obliget etiam invincibiliter eam igno-
rantes, nihil enim tunc illi deest quoad
vim obligandi, hæc enim provenit ex
ipsa legis natura, non à notitia subditi,
quæ solum est conditio legem applicans,
ut hic, & nunc in actu secundo obligare
possit lex, excusantur tamen à culpa, &
pœna violationis, non tamē ab aliis effe-
ctibus Legis. Sic Decretum Trid. de
matrimonio non contrahendo sine Paro-
cho, & testibus ubi est promulgatum,
obligat etiam invincibiliter ignorantes;
id contrahentes sine præsentia Parochi
non peccant, nec subijciuntur pœnis,
decretum tamen operatur nullitatem ma-
trimonij; Quod tamen valeret in loco,
ubi Decretum non obligat, valeretque
semper, si illud non obligaret ignoran-
tes. Quare rectè observat Sanch. *lib. 9.*
de Matr. D. 32. num. 2. esse hæc duo,
P. R. Karch, Diss.

non nomine, sed re diversa: Lex non
obligat ignorantes, lex obligat ignoran-
tes; excusantur tamen à culpa, & pœna,
ut exemplificatum est.

Sermo est de pœnis Ecclesiasticis le-
ge Canonicâ impositis, quas certum est
non incurri, per legis ejusmodi invin-
cibiliter ignoratæ violationem, dum hæc
violatio non est aliâ Lege, nempe divinâ
positivâ aut naturali prohibita; quia ubi
nulla est culpa, ibi etiam nulla est pœna
per R. I. 23. in 6. *sine culpa, nisi sub-
sit causa, non est aliquis puniendus.*

Exceptio significata verbis *nisi sub-
sit causa*, indicat aliquando etiam Inno-
centes puniri: verum tunc non est pro-
priè pœna, sed pœnalitas, sic sine cul-
pa illegitimi arcantur ab ordinibus, ac
beneficijs; ab alio corruptam ignarus
ducens evadit bigamus per matrimonij
consummationem, *Can. precipimus*